

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET LAPJA

ALAPÍTVÁ:
1862-BEN

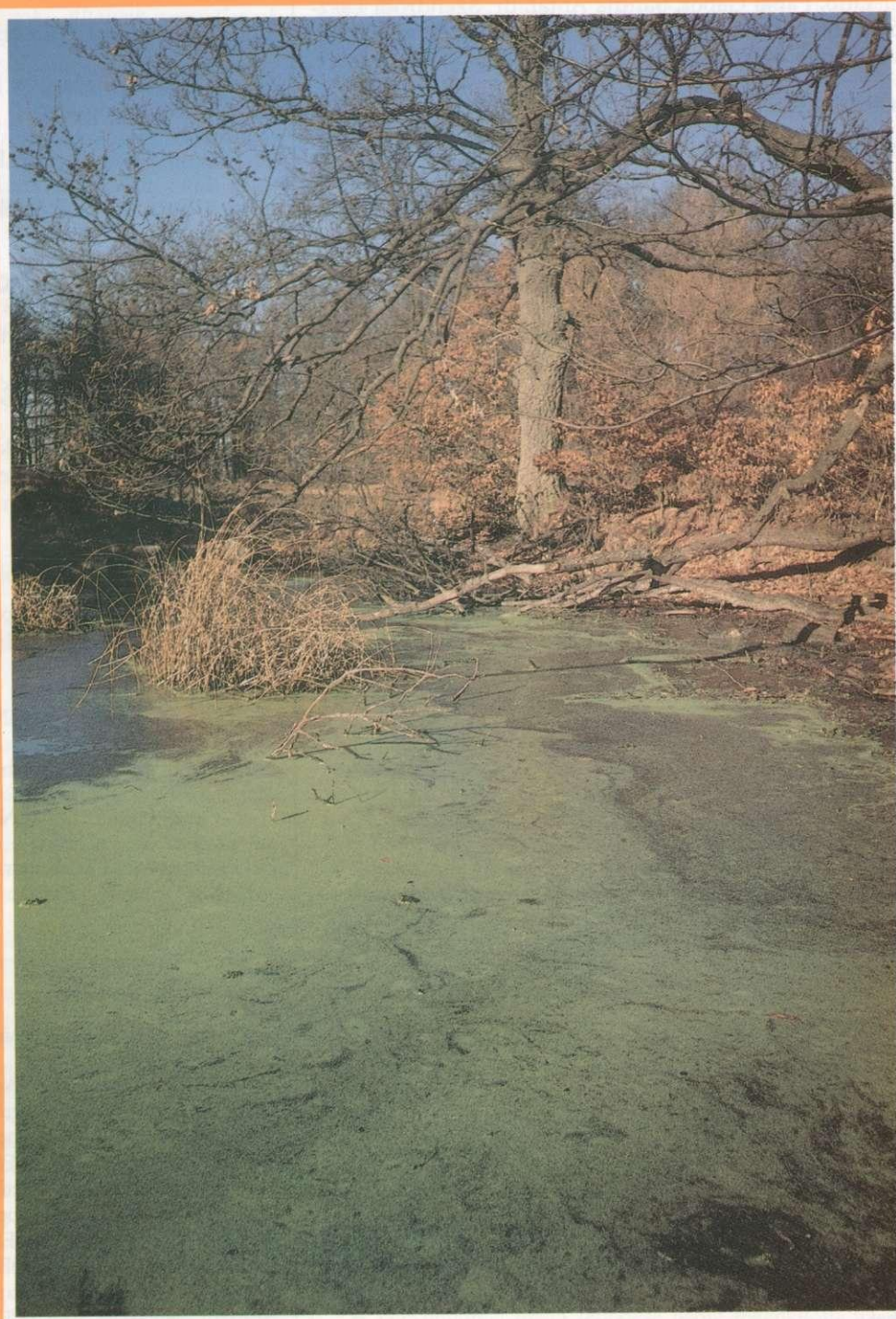
Főszerkesztő:
PÁPAI GÁBOR

1998.

DECEMBER

XXXIII. évfolyam

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület
folyóirata

CXXXIII. évfolyam 12. szám
(december)

A Szerkesztőbizottság tagjai: Apatóczy István, dr. Balázs István, dr. Bartha Dénes, Gencsi Zoltán, dr. Góbolós Antal, Kertész József, Kovács Gábor, Mizik András, Pintér Ottó, Pápai Gábor, Sántha Antal, dr. Szendrői László, dr. Szikra Dezső, a bizottság elnöke, dr. Szodfridt István, Varga Béla, Vaski László

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR

TERVEZŐSZERKESZTŐ: SÁGI MARGIT

Kiadó: Országos Erdészeti Egyesület
1027 Budapest, Fő u. 68.

Felelős kiadó: Dr. Szikra Dezső

Szerkesztőség: 1027 Budapest, Fő u. 68.
Telefon/fax: 201-7737
Mobil: 06-30-715-255

Nyomdai munkák: Csathó és Társa
Nyomdaipari Kft.
Eger

Felelős vezető: Csathó Emil

A kézirat lezárva: 1998. november 27.

ISSN: 1215-0398

Terjeszti: az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad (1027 Budapest, Fő u. 68.) Megjelenik havonta.

A címlaphoz: Tél előtt
Fotó: Pápai Gábor

A hátsó borítón: 125 éves az erdészeti szakoktatás
Ásotthalmon
Fotó: Andrési Pál

Cikkeink a szerzők személyes véleményét tükrözik, amely nem feltétlenül azonos a szerkesztőség véleményével.

A felkérés nélkül beküldött kéziratokat és fotókat a szerkesztőség lehetőség szerint gondozza és közli.

A szerzői honoráriumok kifizetésével kapcsolatos rendelkezések miatt felhívjuk szerzőink figyelmét, hogy a cikk, fotó, grafika stb. megjelenését követően szíveskedjenek a szerkesztőséggel a nevüket, lakcímüket, születési dátumukat, adószámukat (azonosítójelüket), és a nyugdíjasoknál a törzsszámot is közölni.

A beérkezett adatok alapján kötött felhasználási szerződést követően negyedévenként utaljuk ki a honoráriumokat.

A fentiek 1997. januártól érvényesek!

TARTALOM

ERDÉSZETI POLITIKA

Dr. Somkuti Elemér: Helyreigazító jellegű észrevételek	361
Dr. Erdős László: Néhány gondolat a sík vidéki erdőgazdálkodás jövőképéről	361
Az ISO 9002-ről	363
Gólya János: Mennyit érnek a magyar fakitermelők?	364
Dr. Viharos Zsolt: Az 1998. évi központi erdősítési közmunkaprogram	366

ERDÉSZETI KUTATÁS

Fehér Sándor – Magyar Lajos: Egy elfelejtett fafaj: a törökmogyoró	367
--	-----

AZ ÉV FÁJA

Fritsch Ottó: A vadkörték méhészeti jelentősége	369
---	-----

ERDŐKERÜLŐBEN

Pro Silva Hungariae, Ember az Erdőért Emlékérem	370
Pápai Gábor: Erdészeti gépkereskedelem – másképpen	371
Andrésiné dr. Ambrus Ildikó: 115 éves az erdészeti szakoktatás Ásotthalmon	372
Erdőművelési és fahasználati szakosztályülés Erdők hete – 1998	377
Pápai Gábor: Az óriások földjén (Búcsú Sziklai Oszkártól)	380
Dr. Szikra Dezső: A szabadok országában (7)	381
Október 6-ról emlékeztünk Nyíri erdőben	382
EGYESÜLETI HÍREK	383

CONTENTS

Fehér-Magyar: Turkish hazel (Corylus colurna)	367
---	-----

INHALT

Fehér-Magyar: Die Baumhasel (Corylus colurna)	367
---	-----

E havi számunk szerzői:

Andrésiné dr. Ambrus Ildikó ig.	Ásotthalmon
Erdős László	erdőmérnök
Fehér Sándor	Soproni Egy.
Fritsch Ottó	ÁESZ
Garamszegi István	erdőmérnök
Gólya János	Soproni Egy.
Magyar Lajos	ÁESZ
Pápai Gábor	OEE
Somkuti Elemér	Soproni Egy.
Szebeni László	NEFAG Rt.
Szikra Dezső	Duna Ip.NP.
Viharos Zsolt	BEFAG Rt.
	Budapest
	Sopron
	Budapest
	Eger
	Sopron
	Kecskemét
	Budapest
	Sopron
	Szolnok
	Budapest
	Keszthely

DR. SOMKUTI ELEMÉR

Helyreigazító jellegű észrevételek

Dr. Madas Andrásnak, az Erdészeti Lapok 1998. évi július-augusztusi lapszámában megjelent, „Természetközeli erdők megteremtésének egyes feltételei” című cikkében közreadott statisztikáról

Figyelemmel arra, hogy dr. Madas András dolgozata, az MTA Erdészeti Bizottságának a hazai erdőgazdálkodás megújításával és a harmadik évezredre, az Európai Unióba való zavartalan becsatlakozásra irányuló feladatokat is közelről érinti, szükséges észrevételezni, hogy a *Halász Aladár: A magyar erdőészet 70 éve számokban 1920–1990* című könyvből kölcsönzött táblázatos statisztikai adatok – *általunk ismeretlen okból* – elferdítve kerültek lekölzésre. Feltűnt ugyanis, hogy az adatok azt a képtelen helyzetet valószínűsítik, mintha a sarjerdő-gazdálkodás visszaszorítására az elmúlt fél évszázad ideje alatt semmi se történt volna.

Szakmai kérdésekben tájékozott szaktársaink előtt jól ismert, hogy az 1040/1954. sz. kormányrendelet volt az elindítója a többségében sarjerdők alkotta, ún. *rontott erdők átalakítása*, megszüntetése elindításának. Az erdőfelújítási egységek pl. az éger-, a hazayár-, az akácfelújításra vonatkozóan ismerik el, nevesített formában, a sarjaztatásos felújítást és nem minden fafajunkra korlátozás nélkül. Ennek volt köszönhető, hogy az adottságok alapján hozzánk hasonló, többségi lombos erdőkkel gazdálkodó Franciaország, 1 ha-ra eső éves fahoza-mát több mint kétszeresen meghaladó országos eredményt tudunk felmutatni. Franciaországban ugyanis 10 millió ha-nak 3,5 millió kiserdőbirtokos földművelő tulajdonosa van és a sarjerdő-gazdálkodás általános gyakorlat. Nagy kár, hogy a közelmúltban hozott erdőtvényünk a sarjerdő-gazdálkodás korlátozását feloldotta, a döntés jogát a tulajdonos kezébe adta.

A *Halász-féle* táblázat helyesen a következő:

	Erdőfelújítás 1000 ha/...				
	Természetes			Mesterséges	Együtt
	mag	sarj	együtt		
1961-1965.	16,6	6,1	22,7	49,2	71,9
1966-1970.			14,3	58,5	72,8
1971-1975.	10,1	12,5	22,6	54,1	76,7
1976-1980.	11,4	22,1	33,5	57,7	91,2
1981-1985.	10,0	25,0	35,0	64,5	99,6
1986-1990.	8,5	31,0	39,5	80,9	120,4

A két táblázat összehasonlításával megállapítható volt, hogy az *Erdészeti Lapok*ban közreadott táblázatban a *sarj* és a *mesterséges* rubrikák felcserélődtek. A közel 40 éven át jellemző, magcsemetével eszközölt többségi erdőfelújítás első kivétel, így azután, a sarjaztatás mérőszámaként kapott helyet a táblázatban és tüntetett fel torz, nem valóságos képet az elmúlt rendszer erdőgazdálkodásának egyik döntően jellemző tevékenységéről.

A természetközeli erdők megteremtése is csak úgy lehetséges, ha többségében jó növekedést mutató, nem kizárható, szelektált szaporítóanyaggal létesített szálerdőket tartunk fenn, amelyek a különböző környezetet ért károsítást is képesek ellenállni nagy vitalitást mutató szervezeti felépítésük folytán.

Néhány gondolat a sík vidéki erdőgazdálkodás jövőképeről**„Visszaszorulóban a természetes erdők”**

(Magyar Nemzet, 1998. augusztus 18.)

Az utóbbi években sorozatosan jelentek meg az erdészeti fajajpolitikát bíráló, illetve a gyorsan növő fajok – akác, nemes nyárak és fenyő – térhódítását elmarasztaló írárok. Ezekre vonatkozó válasszal vagy magyarázatokkal eddig még nem találkoztam, ezért mint földtulajdonnal rendelkező személy (potenciális erdőtelepítő) és a nyárfatermesztéssel hosszabb ideje foglalkozó szakember néhány gondolattal kívánok csatlakozni az eddig egyoldalú vitához.

A hivatkozott írás *Haraszthy László* úrnak, a Természetvédelmi Világalap magyarországi képviselő igazgatójának megállapításait ismerteti. Lényegileg a környezet- és természetvédők ismert álláspontját közli, a biológiai sokféleség védelme érdekében az új telepítéseknél és az erdőfelújításoknál csak az őshonos fajok telepítéstét tartja jónak. Ugyan 1996-ban a kifogásolt fajokot még jónak tartotta a szántóművelésből kikerülő földeken. (Magyar Mezőgazdaság, Erdőgazdaság és Faipar, Melléklet). Haraszthy úr maga is tisztában van állítása akadályaiival és az egymásnak ellentmondó érdekekkel.

Mindenekelőtt a cikkben közölt néhány téves állítást kell kiigazítanom. Az akácot nem az 1870-es, hanem az 1710-es években hozták be hazánkba. Kezdetben parkokban és fasorokban, a katonai erődítések fásításához, majd 1815-ben már a homokfásításoknál is használták.

Nem helytálló az a megállapítása sem, hogy „föleli a talajt, végtelenen károsítva legnagyobb nemzeti kincsünket”.

Az akác pillangós növény, a gyökérgumóiban található nitrogénkötő baktériumok növelik a talaj nitrogéntartalmát. Erről *gróf Forgách*, aki a Nyírségben gazdálkodott a következőket írja: „...már a 15-20 éves akácerdő is annyira megjavítja a legsoványabb homoktalajt is, hogy az 6-8 éven át szinte bácskai terméseket ad” (Erdészeti Lapok, 1939. 10. sz.).

Vadas, a neves erdészeti kutató, az alábbiakat írja az akácról: „...Európának egyetlen országában sem tenyészik olyan szépen és jól, mint minálunk, sehol akkora területet nem foglalt és nem is foglalhat el, mint hazánkban és sehol sem forrt úgy össze a nép lelkiületével, mint a magyaréval, méltán nevezhetjük az akácot magyar fának”.

A világ napjainkban kezdi felfedezni az akác kiváló tulajdonságait és sokféle felhasználási lehetőségeit, elsősorban a trópusifa-imporkorlátozás miatt.

Nyugat-Európában a légszennyezésből és viharkárokból származó katasztrófák rehabilitációjára látszik alkalmasnak a talaj- és klímaadottságokhoz jól alkalmazkodó agresszív faj. Hollandiában és a tengerparti államokban partvédelmi berendezésekhez máris jelentős mértékben alkalmazzák.

A Dél-afrikai Köztársaságban és Chilében a szőlőtőkék előállítására indítottak kísérleti telepítéseket. Ezekhez mind az akácmagot, mind a faanyagot hazánk szolgáltatta.

A fatechnológia újabb fejlődése pedig megnyitotta az utat az akác bútortipari felhasználása előtt is. A szárítás, gőzölés,

festés, továbbá a táblásítás és tömbösítés útján Olaszországban és Szlovéniában szériában állítják elő a tetszetős és keresett bútorelemeket. Az kétségtelen, hogy ehhez méretes és jó minőségű faanyag szükséges. Mivel akácerdeink nagyobb része sarj eredetű, ezért a hazai erdészet ilyen anyagot csak kis mennyiségben tud még piacra vinni.

Szólni kell az akácnak a hazai méztermelésben betöltött óriási jelentőségéről is. Az akácutatáshoz és -nemesítéshez a legnagyobb segítséget éppen a méhészek adták.

Ugyancsak meg kell említeni, hogy a hazai energiahordozók struktúrájának akár környezetvédelmi, akár gazdaságossági szempontok szerinti átalakításánál – mint biomassza-termelés – az akác a legkedvezőbb lehetőségeket kínálja.

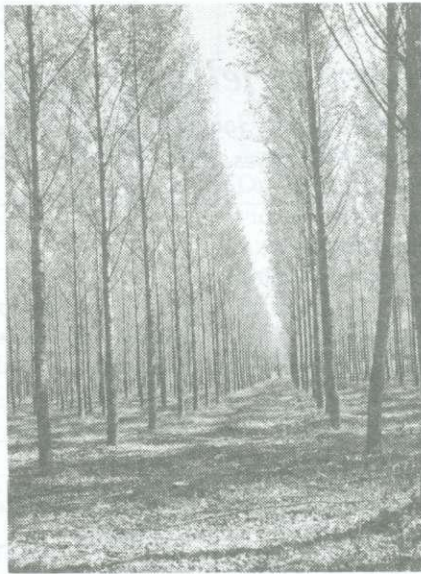
A fentiekből látható, hogy az erdészet és a gazdaság nem az akác visszaszorításában érdekel, hanem egy korszerűbb és áru-termelő szemléletű, méretes és minőségi faanyagot szolgáltató akác termesztésének minél előbbi bevezetésében.

A nemes nyárasok területére vonatkozó 180 000 ha adat ugyancsak téves. Az Állami Erdőrendezési Szolgálat 1996-ban ebből mindössze 116 500 ha-t tart nyilván. Ismereteim szerint sohasem haladta meg a 130 000 ha-t. Ezeknek a nyárasoknak csak kisebb része, mintegy 20%-a áll a kifogásolt ártéri ligeterdők helyén. A vízügyi hatóságok ugyanis nem engedélyezték a belső hullámtéri fásításokat. A nagyobbik hányad a volt állami gazdaságokban és a tsz-ekben a mezőgazdasági határtermőhelyeken (cellulóznyár) létesült.

Ami a nyárasok és fenyőtelepítések hozadékát illeti – annak ellenére, hogy a mezőgazdaság az 1960-70-es években erre a célra csak a leggyengébb minőségű földeket engedte át –, ez tette lehetővé a farost- és forgácsipar megteremtését, a hazai papír-, cellulóziparban az említett időszakban a nyárfa felhasználását, a láda- és raklapgyártásban pedig az import fenyő helyettesítését. A Jugoszláv-Magyar Cellulózipari Kooperáció hosszú időre nyújtott kedvező piacot a vékony méretű nyárfaanyag számára. Összességében tehát az erdőgazdálkodás belterjes fejlődése, de elsősorban a gyorsan növő fajok telepítése tette lehetővé, hogy az ország az 1980-as évek közepétől – a papír- és cellulózipari termékeket figyelmen kívül hagyva – fedezni tudja faszükségletét.

Az erdőgazdálkodás helyzetét nagyban befolyásolja majd az EU csatlakozás kapcsán a mezőgazdaság várható szerkezetátalakítása. A 400-500 ezer ha-ra becsült sík vidéki szántó- és ültetvényterület, továbbá a 400 ezer ha-t kitevő (17% feletti) lejtős és erodált terület művelése már a rendszerváltást megelőzően is veszteséget hozott.

A korábbi támogatási rendszer azonban a veszteséget kiegyenlítette. A globális integráció és kereskedelmi liberalizáció ezen földek extenzív és rentábilisabb hasznosítását előbb-utóbb kikényszeríti. Az élelmiszerexport látványos bővülésre csak néhány terméknél számíthat, hiszen az EU 1,5 millió ha szántót folyamatosan pihen-tet. A kivonásra kerülő földek hasznosítá-

**4 AK értékű homoktalajon álló kilenc-
ves „Pannónia” nyárállomány, Nyírlu-
gos. Vágásforduló: 14 év. Átlagnövedék:
20 m³/ha/év, értékben azonos 3,5-4 t ét-
kezési búzával.**

hozott „Antalya Deklaráció” D.12. pontja ilyen indíttatásból hívja fel a figyelmet a gyorsan növő fajokkal létesített ültetvények felkarolására. Az Európa Tanács idevágó parlamenti előterjesztése ugyancsak támogatónak foglal állást az agro-erdészeti fejlesztési programokat illetően.

Egy 2-3 évtizedre szóló nagy ütemű erdőtelepítés elsősorban a vidéki foglalkoztatás és vidékfejlesztés terén hozna kedvező változásokat, mert az erdőtelepítésekre többnyire az elmaradt térségekben kerül sor. A későbbiekben megnövekedett fakitermelések pedig lehetővé teszik egy korszerű fafeldolgozó ipar kiépítését és a magasabb készülttségű termékek exportját.

A fa, fatermékek exportja jelenleg is jelentős, 1996-ban 287 M USD-t ért el, ez az összes kivitel 2,2%-át, az agráriumból származónak pedig 12,1%-át teszi ki. (Forrás: FM FAGOSZ 1997.) Megjegyzendő itt, hogy a fatermékek exportjánál a devizakitermelési mutató rendkívül kedvező, az USD nominál érték 50-80%-a között mozog.

Szólni kell itt az erdőtelepítések kapcsán előálló, ún. immateriális javakról, így a levegő- és víztisztaság megőrzéséről, a különböző védelmi funkciókról, üdülési, pihenési lehetőségekről, melyek mind az emberi környezet megóvását, javulását szolgálják.

Fenti gondolatok és javaslatok azt a célt szolgálták, hogy a közvéleményben felkeltse a figyelmet az erdőgazdálkodásnak kevésbé ismert oldala és az agrárpolitikával való szoros összefüggései iránt. Gazdasági felemelkedés és fejlődés csak akkor várható, ha a termőföld minden egyes hektárját ésszerűen műveljük és hasznosítjuk.

A fagazdaságnak – erdőgazdálkodás, fafeldolgozás, fakereskedelem – jelenleg is nagy tartalékai vannak, a jövőben pedig a gazdaság egyik húzó ágazatává is fejlődhet. A gazdaságpolitika feladata ennek a felismerése és kiaknázása.

Kép és szöveg: Dr. Erdős László

**6-7 AK értékű homoktalajon álló hetedik
éves akácültetvény, Mikebuda (a cikkíró
tulajdon). Vágásforduló: 20-24 év. Át-
lagnövedék: 16-18 m³/ha/év, értékben
azonos 3,5-4 t étkezési búzával.**

Meddig él egy fa?

Erdei történet

Hazai erdőinket szinte állandó támadások érik. Vandálok pusztítják a fákat, sokan ideális személerakó helynek vélik. A rendteremtéshez kevés az erdősz. Valóban vigasztalan jövő várna erdőnkre? A Nagykunsági Erdőgazdaságban másképpen vélekednek.

Európában elsőként vezette be saját ágazatában az ISO 9002 szerinti minőségbiztosítási rendszert a Nagykunsági Erdészeti és Faipari Rt. (NEFAG). Szebeni László vezérigazgatót a két évvel ezelőtti lépés indokairól kérdeztük.

A részvénytársaság vezetője elmondta, hogy jelenleg 33 ezer hektárnyi erdő kezel a cég Jász-Nagykun-Szolnok és Pest megyében. Ezzel a hazai erdőgazdaságok között csupán az ötödikek – hátról. A viszonylag kis méretű NEFAG ezért a minőség javítására törekedett, s mint utóbb kiderült, az így elért javulás költségeik csökkenésével is együtt járt. Utólag tehát elmondható, hogy megérte

az alkalmazkodás a szigorú nemzetközi követelményekhez: a jobb minőséget végső soron amúgy is a piacnak kell elismernie.

A piac egyre fontosabb tényező az erdőgazdaságok számára, hiszen ma már nem csupán állami területeket kezelnek. Különösen érvényes ez a NEFAG-ra, amely kis területét magántulajdonban lévő parcellákkal szeretné kiegészíteni. (Az Alföldön egyébként is csupán 5 százalékos az erdőterületek aránya.) A kárpótlási törvény révén számos helyen gazdaságtalan, irracionális tulajdonszerkezet jött létre, s a földjükből megélni képtelen gazdáknak is jól jöhet, ha valaki vállálja, hogy más célokra hasznosítja birtokukat. Ilyen cél lehet például az erdőtelepítés, a fakitermelés és az ehhez kapcsolódó szolgáltatások.

A NEFAG arra törekszik, hogy partnereit, vásárlóit, vagy éppen a földjüket rendelkezésére bocsátó gazdákat minő-

ségbiztosítási rendszerével megnyerje. Hogy a vevőközpontú ISO-bevezetés mennyire sikerült, azt rangos elismerés is bizonyítja: az 1988-ban alapított IIASA-Shiba díjat közel egy esztendője a minőségbiztosítás világhírű szakértőjétől, Shiba professzortól vehette át Szebeni László. Az erdőgazdaság vezetője elmondta azt is: már most gondolkodnak azon, hogy a minőségbiztosítási rendszer bevezetésén túl – vagyis azon felül, hogy előre megtervezett és folyamatosan ellenőrzött módon végzik szolgáltatásaikat, faipari és erdőtelepítési munkájukat – a jövőben még nagyobb szerepet szánnak a környezetvédelemnek.

A NEFAG közvetlen célja tehát az, hogy minél előbb bevezesse az ISO 14 000-es szabványt, amely elsősorban a környezet védelméhez nyújt hasznosítható modelleket. Az erdőgazdaság tőkebevonási és technikai ismeretszerzési törekvéseit pedig az mutatja leginkább, hogy a részvénytársaság Brüsszelben 100 százalékos tulajdonában lévő leányvállalatot alapított EURO-NEFAG Tervezésfejlesztési Kft. néven.

Sz.I.M.

Dilemmám a minőségbiztosítással

A Magyar Hírlap 1998. szeptember 28-i számának 12. oldalán „Meddig él egy fa?” címmel rövid tájékoztatás adtunk a Nagykunsági Erdészeti és Faipari Rt. által bevezetett minőségbiztosítási rendszerről. A szövegekörnyezet a laikus olvasóban akár azt a hamis képzetet is keltheti, hogy ezek után az erdő őrzéséről, a csemete szakszerű elültetéséről, az erdő neveléséről is az ISO 9002 gondoskodik.

Mégpedig nem is akárhogyan, hiszen a cég vezérigazgatója nemrégiben vehette át a világhírű Shiba professzortól az általa alapított IIASA-Shiba díjat.

Többször átolvasva az említett cikket, rá kellett döbennem, hogy bizony a minőségbiztosítás területén magam is laikus vagyok, és – több kollégámmal e témáról folytatott beszélgetés után – arra is, hogy az erdészek közül nem egyedül.

Éppen ezért úgy vélem, különösen hasznos lenne, ha egy a NEFAG Rt.-nél dolgozó, hozzáértő szakember az Erdészeti Lapokban részletesebben kifejtene e minőségbiztosítási rendszer erdőgazdálkodás számára nyújtott előnyeit, netalán költségeit.

E nélkül a hasonló cikkeket olvasva, többen továbbra is hitetlenkedve csóváljuk majd a fejünket, ha olyanokat olvasunk, hogy: „...az így elért javulás a költségek csökkentésével is együtt járt”, vagy „A NEFAG arra törekszik, hogy partnereit, vásárlóit, vagy éppen a földjüket rendelkezésre bocsátó gazdákat minőségbiztosítási rendszerével megnyerje”, valamint „A NEFAG közvetlen célja tehát az, hogy minél előbb bevezesse az ISO 14 000-es szabványt, mely elsősorban a környezet védelméhez nyújt hasznosítható modelleket”.

Rádásul pedig, ha a fejcsováláshoz némi rosszmájúság is társul, úgy vélekedhetünk, hogy ez a Shiba professzor zseniális koponya, aki a minőségbiztosításért (melyről nem tudom, hogy az esetleg mégiscsak becsapott partner hivatkozhat-e rá?) besöpört dollármilliók jövedékéből még díjat is alapít, melyet a befizetők között oszt szét.

Kár, hogy nem nekünk (nekem) jutott eszünkbe.

Garamszegi István

Mea culpa

Először az újságíróktól kérek elnézést, eddig őket okoltam ugyanis a média pesszimista hangvételéért.

Úgy gondoltam, csupán az eladhatóság, a pénzbevétel fokozása érdekében foglalkoznak szalagcímek, vezércikkek, címloldalak öldökléssel, katasztrófákkal, csalással, sikkasztással és hasonlóval, amit „vesz” a nép. Egyik megyei lapunkat főszerkesztő cimborámnál többször berzenkedtem emiatt. Úgy véltem, a jó hírek, a követendő példák optimistává teszik az embereket, segítik a társadalmi haladást.

Szerinte pedig ehhez én nem értek, még senki sem „elmékedett” a gázolajszókitókról, a sikkasztó brókerekről, a nyereségvágyból öldöklőkről, a robbantató maffiákról írt cikkek kapcsán. Másodszer pedig mindazoktól kérek elnézést, akiket megzavartam újszerű, eleinte még idegennek tűnő ötleteimmel.

Pedig a minőségbiztosítási rendszer nagyszerű dolog, mert filozófiája is az: Egy termék vagy szolgáltatás minősége nem lehet jobb, mint az azt előállító folyamaté, szervezeté.

Tehát nem a terméket vagy a szolgáltatást kell menet közben válogatni, javítani, módosítani vagy utólag kicserélni, hanem olyan garanciákat kell beépíteni az azt előállító folyamatba, ami biztosítja az előírt minőséget. Az „egyből jót” gyártani mindig olcsóbb (a rontott erdőre is igaz!), mint a selejtest kiválogatni, javítani, kicserélni stb.

Az ISO 9002 tehát nem gondoskodik semmiről (nagy kár érte, hogy nem tudja ő sem függetleníteni magát az emberi butaságtól), hanem egy olyan vezetési technika, ami segít a versenyképesség elérésében, megőrzésében.

Nemcsak cégek, hanem iskolák, önkormányzatok, minisztériumok (de szép is lenne!), sőt kórházak is működhetnek így (igaz a rosszmájúságot nem csak hagyományos terápiával, de még minőségbiztosítási rendszerrel sem lehet gyógyítani).

Arról nem is merek már szólni, hogy Shiba professzor nem a vagyongyűjtésnek, hanem a minőségfejlesztésnek szentelte életét. Így hát a díjat a nem létező dollármillióiból sem ő fizeti, hanem a hazai minőségfejlesztést finanszírozó szaktárca (nem baj, ha néha az erdőtlő azért még látjuk a fát is).

Szebeni László

Mennyit érnek a magyar fakitermelők?

Beszámoló a XXIII. Nemzetközi Fakitermelő Versenyről

(Gólya János, Soproni Egyetem Erdőhasználati Tanszék)

A fakitermelők XXIII. világversenyét 1998. május 18-24. között Ausztria rendezte Gmunden, St. Georgen és Ried helyszíneken.

Előzmények

A Magyar Fakitermelő válogatott minden eddigénél kedvezőbb szponzori ajánlatot kapott az Andreas Stihl Kft.-től, így szinte gondtalanul készülhetett a versenyre.

A csapat körüli teendőket a Fakitermelési Munkakultúra Alapítvány végezte.

A februári válogató edzésre 27 fő kapott meghívót, 11-en éltek a lehetőséggel.

A XXIII. Nemzetközi Fakitermelő Versenyen minden eddigénél több (28) ország fakitermelői vettek részt.

Eredmények

Döntés:

31. Kozák András Magyarország 609 pont	92,7%
32. Kormos Gyula Magyarország 608 pont	92,5%
38. Tóth József Magyarország 603 pont	91,8%

Gallyazás:

58. Kozák András Magyarország 336 pont	77,4%
66. Tóth József Magyarország 284 pont	65,4%
67. Kormos Gyula Magyarország 284 pont	65,4%

Szerelés:

26. Kozák András Magyarország 96 pont	82,8%
40. Tóth József Magyarország 89 pont	76,7%
62. Kormos Gyula Magyarország 73 pont	62,9%

Kombinált darabolás:

58. Kozák András Magyarország 144 pont	74,2%
66. Kormos Gyula Magyarország 113 pont	58,2%
74. Tóth József Magyarország 92 pont	47,4%

Lánckímélő darabolás:

32. Kozák András Magyarország 180 pont	81,1%
77. Kormos Gyula Magyarország 71 pont	32,0%

Egyéni összetett verseny:

35. Kozák András Magyarország 1365 pont	87,6%
56. Tóth József Magyarország 1283 pont	82,4%
64. Kormos Gyula Magyarország 1149 pont	73,8%

Csapatverseny:

18. Magyarország 3797 pont (1996-ban 8.; 1995-ben 13.; 1994-ben 8.; 1993-ban 11. és 1991-ben 7. helyezést ért el)	
---	--

Értékelés

Ausztriában ideálisnak bizonyultak a feltételek. A csapateredmény szempontjából azt szoktuk mondani, hogy – mivel az elérhető max. pontszám a döntésnél 660 pont – három 600 feletti ponteredménnyel már nyugodt lehet a csapat. A mi versenyzőink a mezőny első harmadában, egymáshoz időben elég közel döntöttek, és az elért pontszámaik (609, 608 és 603) megnyugtatóan hatottak a csapatvezetésre. Örömmük akkor szállt el, amikor estére kiderült, hogy a 80 fős mezőnyből 38-an döntöttek 600 pont felett!

A szerelés, kombinált darabolás és lánckímélő darabolás versenyszámok bonyolításánál felhőszakadás zavarta meg a menetrendet. Versenyzőink közül ekkor már csak Kozák András darabolásai voltak hátra, de semmiképpen nem mondható, hogy az átvonuló eső befolyásolta volna magát a versenyzést.

A darabolásoknál megint elképesztően gyermeketeg szarvashibákkal nehezítették meg dolgukat a versenyzőink.

A gallyazás, amely szintén nem tekinthető „magyar” számnak, egészen szokatlan volt számunkra, mert természetes lucfenyő-törzsekbe befűrt, esztergált bükk seprűnyelek képezték a gallyakat.

A magyar csapat eredménye – a biztató kezdet után – végül tehát nagyon harmatosra sikeredett, és nehezen minősíthető, különösen, ha arra gondolunk, hogy az 1993-as svájci versenyen elért 11. helyezés után már mélypontról beszélünk.

Szinte minden „fontos” ország megelőzött minket, és a 18. helyezés erősen felejthető egy olyan múltú ország esetében, mint Magyarország. Mert Magyarország volt az egész versenysorozat elindítója, az egyetlen olyan ország, amely eddig minden versenyen részt vett, és amely – a mostani gyászos eredményt is beszámítva – még mindig az ötödik legeredményesebb az eddigi versenyeken megjelent 38 nemzet között.

Ismét megállapítható tehát, hogy az igen fontos döntési számban viszonylag jók vagyunk. A szerelésünk ugyan átlagosan gyenge, de ez láthatóan nem jelent nagy hátrányt a verseny összességét tekintve. A kombinált darabolásban szintén van tennivalónk, de nem tragikus a helyzet. A lánckímélő darabolásnál világosan kitűnik, milyen fontos a padlózás elkerülése.

A legnagyobb veszteséget a gallyazásnál szenvedtük el, amit pedig az utóbbi 10 évben – főleg a skandinávok nyomására – igen fontos versenyszámmá léptettek elő.

A cseres-tölgyesben vagy hazai nyárasban dolgozó fakitermelőink pedig lucfenyő vagy seprűnyelekkal teletűzdelt fatörzs gallyazását csakis az edzéseken tudják gyakorolni, ha megteremtjük ehhez a feltételeket.

Az eredmények eléréséhez azonban pénz is kell.

A hollandok példája irányadó lehet számunkra, hiszen Hollandia sem tartozik a magas erdőszültségű országok közé, a rendszeres hazai versenyszervezésekkel (példá!) azonban fel tudtak hozni olyan embereket, akikkel pl. az azóta megrendezett müncheni Interforst erdészeti kiállításon a látogatók úgy fényképeztethették magukat, mint az autóversenyzőkkel vagy a futballszárokkal.

A címbeli kérdésre tehát jelenleg az a válasz, hogy nemzetközi összehasonlításban egyre kevesebbet érnek a magyar fakitermelők. Szeretnénk azonban remélni, hogy vannak olyan szakemberek Magyarországon, akik ezzel nem értenek egyet, és meg akarják mutatni, hogy a magyar fakitermelők a jövőben többre is képesek. Várjuk őket!

A legközelebbi Nemzetközi Fakitermelő Versenyt Norvégia rendezi 2000-ben.

**E lapszám megjelenését a „PRO
RENOVANDA CULTURA HUNGARIAE
ALAPÍTVÁNY Műszaki és
Természettudományi Kultúráért”
Szakalapítványa támogatta.**

50 éves az MTESZ

Örökség és haladás címen jubileumi kongresszust tartott az MTESZ. A rendezvényt *Bihari István*, az OMFB Tanács elnöke nyitotta meg. *Mosonyi Emil* akadémikus, az első elnök köszöntötte a jelenlévőket. *Havass Miklós*, az MTESZ elnöke „A műszaki kultúra és a tudományos fejlődés a XXI. század magyar társadalmáért” címen tartott előadását követte *Németh József*, az MTESZ Tudomány és Technikatörténeti Bizottságának alelnöke „Műszaki-természettudományi egyesületek és társaságok Magyarországon. Az MTESZ egyesületei az alakulástól napjainkig” témájú előadása.

Örömmel láttuk a kitüntetettek között *Kádár Zoltán* erdőmérnököt, aki MTESZ-díjat kapott.

KÁDÁR ZOLTÁN (szül. 1943.) okl. erdőmérnök, okl. építési gazd. szakmérnök (az ÉTE tagja). Az Egyesületnek, illetve a Szolnoki Csoportnak 1975 óta tagja. 1990-ig a helyi csoport titkára, azóta a csoport elnöke. 1982-ben és 1992-ben a szolnoki regionális elnökségi üléseket szervezte, több szakmai konferenciát is szervezett. 1994-től az Egyesület alelnöke. Nagy szerepe van az egyesületi arculat formálásában. Több esetben részt vett az egyesület eseti bizottságainak munkájában, legutóbb az Alapszabálymódosító Bizottságban fejtett ki igen komoly munkát.

Jelen volt és hozzászolt *Pokorny Zoltán* miniszter és *Glatz Ferenc*, az MTA elnöke. *Farkas Róza* és *Szakály Ágnes* cimballomművészek műsora színesítette az emlékülést. Irányításával hozták létre a szilágyi Erdei iskolát, mely Dél-Dunántúl első – erdőszeti kezelésben lévő – ilyen létesítménye.

Az erdőszeti szakoktatásban tevékenyen részt vesz. Az MTESZ somogy megyei Szervezetének 1994 óta elnöke. A tagszervezetek vezetésével jó kapcsolatot tart fenn, kezdeményezte és aktívan közreműködött olyan egyesületek újraindításában, amelyek évek óta szüneteltették az egyesületi munkát.

1990 óta az MTESZ Ellenőrző Bizottság tagja. 1987 óta igazságügyi építész szakértő.

A jubileumi emlékrmet kapott 19 fő között örömmel olvastuk **BÓNA JÓZSEF** erdőmérnök, a SEFAG Rt. vezérigazgatójának a nevét, aki kitüntetését mint az MTESZ Somogy megyei szervezetének elnöke kapta. Irányításával hozták létre a szilágyi Erdei iskolát, mely Dél-Dunántúl első – erdőszeti kezelésben lévő – ilyen létesítménye.

Az erdőszeti szakoktatásban tevékenyen részt vesz. Az MTESZ Somogy megyei Szervezetének 1994 óta elnöke. A tagszervezetek vezetésével jó kapcsolatot tart fenn, kezdeményezte és aktívan közreműködött olyan egyesületek újraindításában, amelyek évek óta szüneteltették az egyesületi munkát.

Az elődök útján – 1848-1948-1998

A magyar műszakiak és természettudósok a világ élvonalában

Az MTESZ jubileumi kiállítása

A kiállítás négy fő vonulatban mutatja be az elmúlt századok jeles magyar műszaki és természettudós alakjait. Az első rész bemutatja a nagy magyar alkotókat a XIX. század és a XX. század folyamán. Így gróf Széchenyi Istvántól Jendrassik Györgyig számos feltaláló kap helyet. A kiállítás második része az 1848/49-es szabadságharcban is részt vett magyar műszakiakról, természettudósokról szól, akik a múlt században megalakult egyes tudományos egyesületek alapítói vagy résztvevői voltak. A harmadik témakör a magyar származású, már meghalt Nobel-díjasokat mutatja be. A negyedik témakör az 1945 utáni, a mai alkotókról, az MTESZ-ben is dolgozókról szól.

A kiállítás első részében látható „a legnagyobb magyar”, gróf Széchenyi István munkásságát szemléltető tabló. Petzval Józsefről, a világ első, fényerős portré-objektívének felfedezőjéről is megemlékezünk. Majd a Ganz vállalatot világcéggé fejlesztő Mechwart András következik. A kiállítás első része a továbbiakban Puskás Tivadarral, Eötvös Loránddal, Csonka Jánossal, Bánki Donáttal, a transzformátort feltaláló hármassal, Déri-Bláthy-Zipernowsky munkáival, Kandó Kálmánnal, Kármán Tódrossal, Bródy Imrével, Jendrassik Györggyel, Szilárd Leóval és Neumann Jánossal foglalkozik.

A dinamót 1861-ben feltaláló Jedlik Ányost az 1848-49-es hazafias magatartása miatt, a szabadságharc bukása után nehezen igazolták. A kéregöntés európai bevezetőjét, Ganz Ábrahámot 1849 végén a hadbírság hat hetes felfüggesztett elzárásra ítélte. Időközben Bugát Pál 1841-ben megalakította a Természettudományi Társulatot. Szerelmey Miklós

litográfus-mérnök volt a Kossuth-bankó készítője 1848-49-ben. Irinyi Jánost 1848-ban Kossuth Lajos kinevezte az általi lőporgyárak főfelügyelőjének. Zsigmondy Vilmos bányamérnök volt a resicai vas- és acélmű üzemének irányítója a szabadságharc alatt, ahol lőszert és fegyvereket gyártottak. Than Károly szülővárosában Óbecsén beállt „tüzérianasnak”. A harmadik részben a magyar származású Nobel-díjasok következnek: Lénárd Fülöp, Bárány Róbert, Zsigmondy Richard, Szentgyörgyi Albert, Hevessy György, Békésy György, Wigner Jenő és Gábor Dénes. A negyedik részben Michalich Győzörről, Pattantyús-Á. Gézáról, Bay Zoltánról, Gillemot Lászlórról és másokról számol be a kiállítás.

Gajdos Gusztáv

A cimbalom

A cimbalom – Ázsiából származó hangszer, egész Keleten a mai napig népi hangszerként ismert, asztalra tehető kis instrument. Európába a középkorban jutott el, arab közvetítéssel. Magyarországon a török hódoltság alatt ismert, török zenészek játszottak rajta. Virágzásnak a múlt század második felében indult, mikor is Schunda Vencel József hangszergyáros megnagyobbította hangterjedelmét, pedállal, lábakkal látta el. A verbunkos zene kedvelt hangszerévé vált, és az új formájú hangszer alkalmassá lett minden műfajú zene eljátszására. A kor zenészerzői egymás után fedezték fel, Igor Sztravinszkij, Bartók Béla, Kodály Zoltán, Kurtág György, Stockhausen és a ma élő magyar és számos külföldi szerzők sokasága írt műveket cimbalomra.

Az 1998. évi központi erdősítési közmunkaprogram rövid értékelése

Az OEE Elnöksége részére a Szociális és Családügyi Minisztérium előzetes értékelő anyagot juttatott el, amelynek alapján az ún. „közmunkaprogram” röviden értékelhető:

1. A közmunkaprogram alapvetően új erdők telepítésére szerveződött, de az 1998. évi megvalósulás magában foglalta az új erdők telepítésén kívül – valójában ez volt a kisebb mértékű munka – az erdőfelújítások ápolását is.

2. Az 1998. évi kiírásra 35 pályázat érkezett a Közmunkatanács Hivatalába, amelyek elbírálása alapján 29 integrátor – megvalósító – kapott támogatást. A megítélt támogatási összeg: 1 438 401 E Ft. Foglalkoztatott munkanélküliek: 5 205 fő. Átlagos foglalkoztatás: 5,5 hó. A pályázók min. 10% saját erőt biztosítottak.

Az integrátorok – megvalósítók – megoszlása:

Erdészeti és Vadászati Rt. 16; Önkormányzat 4; Szövetkezet 3; Vízügy 3; Mezőgazdasági Rt. 2; Kft. 1; Összesen 29 megvalósító.

Össességében az erdősítési, erdőfelújítás-ápolási közmunkában 18 megye 836 települése lett érintve.

Kifizetett normatív támogatási összeg 520 409 e Ft.

Erdőtelepítési munkák 753 ha.

Ápolások (halmozott terv) 41 959 ha.

3. A foglalkoztatottak egy része a valós munkanélküliekből adódott, akik végre munkalehetőséghez jutottak, de talán úgy is fogalmazható, hogy végre kiléptek a tétlenségből és értelmes munkát végeztek.

A foglalkoztatottak másik része a korábbi erdészeti állandó dolgozókból verbuválódott, akik a létszám- és bérelfarágási akciók folyamán részben vagy teljesen munkanélkülivé váltak.

Az ő visszatérésük és részvételük az erdőtelepítési-ápolási munkákban biztosította a szakszerűség alapfeltételeit. Ők értettek szót az erdőszel és vezették a többieket is.

4. Általánosan levonható tapasztalatok:

A Közmunkatanács Hivatala és az FM Erdészeti Hivatala által kiírt pályázatok 1998. évben támogatott központi erdősítési közmunkaprogramok

Ssz.	Pályázó neve	Megye	Érintett települ. száma	Munkanélküli (fő)	Nem mn. (fő)	Fogl. idő '98 mnap	FM normatív tám. E Ft	Közmunkatanács támogatása E Ft
1.	Gemenci Erd. és Vadászati Rt.	Bács-Kiskun	35	165	0	101	41 639	44 109
2.	Kiskunsági Erd. Rt.	Bács-Kiskun	52	124	0	127	50 973	41 186
3.	É-Mo.-i Erdőgazd.Rt.	Borsod-A.-Z.	54	233	28	142	27 345	82 417
4.	Felsőtelkes Önkormányzat	Borsod-A.-Z.	2	100	1	60	5 386	11 764
5.	Ózdi Komszolg Kht.	Borsod-A.-Z.	1	100	1	63	4 008	12 778
6.	Ricse Önkormányzat	Borsod-A.-Z.	1	100	0	65	3 086	14 667
7.	Délalföldi Erd. Rt. Szeged	Csongrád	62	300	0	128	25 376	102 628
8.	VADEX Rt.	Fejér	33	209	0	88	25 837	42 005
9.	TIVIZIG, Debrecen	Hajdú-B.	21	109	4	132	3 443	32 077
10.	Mátra-Nyugatbükki Erd. Rt.	Heves	38	208	5	160	26 942	86 210
11.	Erdőbirtokosok Szöv., Abádszalók	Jász-N.-Sz.	15	156	3	130	19 796	44 695
12.	KÖTIVIZIG, Szolnok	Jász-N.-Sz.	45	100	9	110	6 684	19 961
13.	Nagykunsági Erd. Rt.	Jász-N.-Sz.	64	454	5	165	44 371	170 160
14.	Vértesi Erdőgazd. Rt.	Komárom-E.	23	440	0	70	25 334	87 392
15.	Pilisí Parkerdő Rt.	Pest	32	135	3	96	16 227	36 251
16.	Dráva Coop Mg. Szöv., Barcs	Somogy	11	109	0	67	14 945	17 712
17.	HM Kaszói Erdőgazd. Rt.	Somogy	6	100	0	86	11 882	19 828
18.	Bátor Trade Kft., Nyírbátor	Szabolcs-Sz.-B.	3	100	0	91	6 883	19 910
19.	FETIVIZIG, Nyíregyháza	Szabolcs-Sz.-B.	18	126	0	147	4 630	26 553
20.	Napközi Erdőgazd. Szöv.	Szabolcs-Sz.-B.	4	120	0	129	9 254	30 793
21.	Nyírlugos Önkormányzat	Szabolcs-Sz.-B.	1	184	0	208	11 717	91 119
22.	Nyírségi Erd. Rt.	Szabolcs-Sz.-B.	91	551	0	128	41 505	151 252
23.	Gyulaj Rt.	Tolna	25	172	0	131	16 052	50 489
24.	Sárvári Mg. Rt.	Vas	11	115	3	129	10 927	40 253
25.	Szombathelyi Erd. Rt.	Vas	46	142	0	66	7 714	21 206
26.	AGROPRODUKT Mg. Rt., Pápa	Veszprém	11	131	4	67	13 228	19 756
27.	Balatonfelvidéki Eg. Rt.	Veszprém	75	140	3	128	28 165	48 725
28.	HM VERGA Rt.	Veszprém	28	156	0	118	11 700	44 565
29.	Zalaerdő Rt.	Zala	28	126	0	85	5 360	27 940
Összesen:			836	5 205	69	117	520 409	1 438 401

a/ A közmunkaprogram elősegítette a magyar erdők területének növekedését és javította ápoltságukat – tehát hasznos volt.

b/ A program adminisztrációja időt- és szellemi kapacitást rabló, sok tekintetben felesleges volt. A túlbiztosítás (talán nevén is lehet nevezni: bizalmatlanság) szerintünk felesleges volt.

c/ A program időközi ellenőrzése célratoró, reális, jóindulatú volt.

d/ A finanszírozás volt a program igazi gyenge pontja. A szükségtelen keveredés az Országos Erdészeti Alap és a Közmunkaprogram finanszírozása között

megkeserítette a megvalósítók és a szakmai ellenőrök életét. A jövőben élesen és szervezettel el kell választani az Alap és a Közmunka feladatait, **forrását**, elszámolási rendszerét. Mindkét program anyagi alapját a Költségvetési Törvényben meg kell teremteni.

Az 1997-1998. évi munkavégzések alapján a tapasztalatok jók. 1999-ben gyermekbetegségeiből kigyógyítva (finanszírozás), a bürokráciától megóva, a programot folytatni célszerű.

Dr. Viharos Zsolt
OEE alelnök

A fatermesztés fenntarthatósága az ültetvényes erdőgazdálkodás keretei között

Jól megalapozott bizonyítékokat vonultat fel arra, hogy a trópusokon létesített fatermesztő ültetvények tartamosan fenntarthatók. Szükség van rájuk, mert a világ faigényének igen jelentős részét elégítik ki, ezen kívül jelentős mennyiségű CO₂-t kötnek le, ezzel az üvegházhatást segítik kivédeni. Jelenlegi eredményességükön még javítani is lehet, ha jobb erdőművelési módszerekkel és sokoldalú felhasználásra alkalmas fajokkal dolgoznak.

(Unasylyva 1988. 192. sz. 47-52. o. Ref.: dr. Szodfridt István)